

## L'art de la pedra seca, declarat Patrimoni Cultural Immaterial de la Unesco

*Aquestes construccions constitueixen un dels elements cabdals del patrimoni etnològic de la pagesia al nostre país, on n'hi ha inventariades gairebé 19.000*



Imatge dels participants a un curs de pedra seca al Pallars | Marques de Pastor

L'art de la pedra seca ha estat inclòs a la Llista Representativa de Patrimoni Cultural Immaterial de la Unesco. Així s'ha acordat en la 13a Sessió del Comitè Intergovernamental per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial de la Unesco, celebrada a la República de Maurici.

La inclusió de l'art de la pedra seca ha estat presentada en una candidatura conjunta de vuit estats europeus: Xipre, Grècia, Croàcia, Eslovènia, Suïssa, Itàlia, França i Espanya. La candidatura va ser presentada l'any 2017 i el seu nom oficial és, en anglès, *Art of dry stone: knowledge and techniques*, traduït, *L'art de la pedra seca: coneixements i tècniques*.

Les construccions de pedra seca constitueixen un dels elements cabdals del patrimoni etnològic del món de la pagesia del nostre país. La tècnica i coneixement de la pedra seca consisteix a aixecar qualsevol construcció amb pedres de l'entorn immediat sense cap material de cohesió, com ara la calç o el guix.

D'aquesta manera, s'ha erigit una gran diversitat tipològica de construccions, en la seva major part relacionades amb l'economia tradicional agro-ramadera, l'explotació del bosc i l'abastament d'aigua: cabanes o barraques, masos, marges, cisternes, paravents, carrerades o cabanes,

aljubs, basses, escales, ponts, estructures de caça, forns de calç o d'oli de ginebre, etc.



*Voluntaris construint un mur de pedra seca a Llagunes. Foto: Refugi Vall de Siarb*

La pedra seca es practica des de la prehistòria, sobretot a partir del neolític. A Catalunya en tenim nombrosos testimonis, que s'han produït ininterrompudament des dels ibers (segle VI aC) fins als nostres dies. L'edat d'or de la pedra seca al nostre país, tanmateix, i a la qual corresponen la majoria de construccions que encara romanen dempeus en l'actualitat, va de finals del segle XVIII fins a finals del segle XIX.

Tradicionalment, els practicants d'aquesta tècnica han estat persones que combinaven la seva feina al camp o al bosc amb tasques puntuals d'aixecament i restauració de construccions utilitàries, per bé que també hi havia individus i grups especialitzats en les tècniques més complexes. Amb la crisi dels sistemes tradicionals d'explotació dels entorns rurals, aquestes construccions van davallar de manera dràstica, per donar pas a constructors especialitzats així com a persones que aprenen i practiquen la tècnica desinteressadament de la mà d'associacions culturals.

Actualment, hi ha gairebé 19.000 construccions de pedra seca inventariades a Catalunya, segons l'inventari de Wikipedra, que coordina l'Observatori del Paisatge, dels quals una gran part es troben a les comarques pallareses. D'altra banda, l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya té inventariats més de 7.000 elements d'arquitectura tradicional, bona part dels quals, tot i que no es poden quantificar exactament, són construccions de pedra seca. Els mapes d'aquestes construccions també es poden consultar.

Les entitats que es dediquen a la pedra seca a Catalunya, la majoria de caràcter local o comarcal, estan agrupades sota l'Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional (APSAT), hereva de l'antiga Coordinadora d'Entitats per la Pedra Seca. L'APSAT forma part de l'Observatori del

Patrimoni Etnològic i Immaterial, que coordina el Servei de Recerca i Protecció de la Direcció General de Cultura Popular i Associacionisme Cultural.